

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Національна безпека України

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних наук,
Протокол № 3 від 29 січня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Національна безпека України
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Березовська-Чміль Олена Борисівна
Контактний телефон викладача	+38(0342)59-61-46
Е-mail викладача	olena.berezovska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна та заочна
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS , 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/6499
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна «Національна безпека України» є вибірковою компонентою освітньої програми підготовки фахівців за освітнім рівнем «бакалавр», що дає можливість здобувачам оволодіти систематизованими знаннями про основи, загрози, структуру, стратегію, принципи національної безпеки, ухвалення та реалізацію управлінських рішень у сфері національної безпеки України. Процес вивчення дисципліни передбачає засвоєння теоретичного матеріалу та специфіки застосування отриманих знань і навичок на практиці.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: формування аналітичного мислення, навичок і вмій у студентів щодо управління та забезпечення національної безпеки.</p> <p>Цілі: засвоєння базових категорій національної безпеки; формування навичок виявляти джерела та ознаки, які б вказували на зародження небезпеки, діагностування ризиків та загроз, прогнозування їх наслідків; напрацювання навичок оперування концептуальним змістом теорії та залучення її до аналізу ефективності управління національною безпекою держави; оцінка міжнародної безпеки та її впливу на національну безпеку України..</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність	
<p>ІК01. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.</p>	
Загальні компетентності	
<p>ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним</p> <p>ЗК06. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК06. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</p> <p>ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	
Спеціальні (фахові, предметні) компетенції	
<p>СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.</p> <p>СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p> <p>СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та</p>	

урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
 СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні
 СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності, в тому числі з урахуванням потреб забезпечення сфер національної безпеки держави.
 СК08. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефаківців.

Результати навчання

РН01 Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності
 РН03 Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності
 РН04 Мати навички професійної комунікації
 РН05 Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.
 РН06 Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності
 РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
 РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
 РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
 РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 год./ 4 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 год. / 6 год.
самостійна робота	60 год. / 80 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
5	Політологія	3	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	семінар	сам. роб.
Тема 1. Теоретичні основи дослідження національної безпеки	2	2	6
Тема 2. Ризики та загрози національній безпеці.	2	2	6
Тема 3. Основні поняття, структура та принципи національної безпеки України	2	2	6
Тема 4. Система забезпечення національної безпеки України	2	2	6
Тема 5. Нормативно-правові аспекти забезпечення національної безпеки України	2	2	6

Тема 6. Політико-управлінські засади національної безпеки України	2	2	6
Тема 7. Взаємозв'язок національної та міжнародної безпеки		2	8
Тема 8. Стратегія національної безпеки держави та механізми її реалізації		2	8
Тема 9. Сучасний стан та загрози національній безпеці України		2	8
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання курсу	<p>Структура розподілу балів:</p> <p>1) робота на лекціях та семінарських заняттях – 55 балів</p> <p>2) індивідуальне завдання – 20 балів;</p> <p>3) контрольна робота – 20 балів;</p> <p>4) самостійна робота – 5 балів.</p> <p><i>Загальна кількість – 100 балів, форма підсумкового контролю - залік.</i></p>			
	Оцінка в балах	Оцінка національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	A	зараховано
	80-89	добре	B	
	70-79		C	
	60-69		D	
	50-59	задовільно	E	
	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	
Вимоги до письмової роботи	<p>Письмове опитування здійснюється у формі письмової контрольної роботи (або тестування), що максимально оцінюється у 20 балів.</p> <p>Виконання письмової роботи передбачає:</p> <p>1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань під час підготовки та проведення семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури;</p> <p>2) при написанні роботи - виявлення розуміння сутності понять і термінів (10 балів), вміння аналізувати, структурувати основні принципи та методи дослідження (10 балів);</p>			
Семінарські заняття	<p>Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, презентація, опонування, доповнення, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативні тези, змістовні доповнення, що дійсно сприятимуть розгляду проблемних питань. Усна відповідь може</p>			

	<p>бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
<p>Умови допуску до підсумкового контролю</p>	<p>За умови відпрацювання пропущених занять та належного виконання завдань студент (-ка) допускається до екзамену (підсумкова оцінка є результатом сумування балів за всі виконані завдання та форми контролю). Усі види завдань студенти повинні виконати до моменту виставлення підсумкової оцінки (як правило підсумковий бал виставляється на останньому семінарському занятті в кінці семестру).</p>

Мінімальна кількість балів для складання заліку – 50, максимальна – 100.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика навчального курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у випадку пропущених занять без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений викладачем день і час відпрацювати пропущені заняття. У випадку незадовільного виконання завдань, виявів недобропорядної поведінки, академічної недоброчесності (списування, плагіату тощо), викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із керівником курсу.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#). Посилання на сайти неформальної освіти: <https://prometheus.org.ua/>
<https://ed-era.com/courses/>

8. Рекомендована література

- ✓ Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики. Вибр. наук. праці. Київ : НІСД, 2016. 528 с. URL: <http://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-01/Vlasuk-fin-99d56.pdf>
- ✓ Глобальна та національна безпека : підручник / В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянюк та ін. ; за заг. ред. Г. П. Ситника, Ю. В. Ковбасюка. Київ : НАДУ, 2016. 784 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_330_42449633.pdf
- ✓ Грицюк Ю. І. Основи національної безпеки України : навч. посіб. Львів : Видво ЛДУ БЖД, 2013. 408 с.
- ✓ Денисов А. І. Господарсько-правове забезпечення технологічної безпеки держави : монографія. Харків : Юрайт, 2017. 232 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12517/1/Denisov_2017_mon.pdf
- ✓ Інформаційна безпека держави : підручник / В. М. Петрик та ін. ; за заг. ред. В. В. Остроухова. 2 т. Київ : Книжкова палата України, 2016. Т. 1. 264 с.; Т. 2. 328 с.
- ✓ Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти) : підручник / В. В. Остроухов, В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк та ін. ; за заг. ред. 46 Є. Д. Скулиша. Київ : КНТ, 2010. 776 с. URL: <https://pidruchniki.com/politologiya/Page-2>
- ✓ Ліпкан В.А. Національна безпека України: навч. посіб. 2-ге вид. Київ: КНТ, 2019. 576 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-154.html>
- ✓ Почепцов Г. Г., Чукут С. А. Інформаційна політика : навч. посіб. 2-ге вид., стер. Київ, 2008. 663 с. URL: <https://pidruchniki.com/politologiya/Page-2>
- ✓ Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник. Київ : НАДУ, 2012. 544 с. URL: <https://www.google.com/url>

- ✓ Хилько М. І. Екологічна безпека України: навч. посіб. Київ, 2017. 267 с. URL: <http://www.philosophy.univ.kiev.ua/uploads/editor/Files/.pdf>
- ✓ Циганов В. П. Політична безпека і безпечна політика: складові, ознаки, стан, тенденції. Київ : Ніка центр, 2016. 112 с.
- ✓ Агресія Росії проти України: історичні передумови та сучасні виклики / П. П. Гай-Нижник, Л. Л. Залізник, І. Й. Краснодемська, та ін. ; керівник проекту, упоряд. і наук. ред. П. П. Гай-Нижник. Київ : «МП Леся», 2016. 586 с. URL: <http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc/2016doc.agresiya-rosii.php>
- ✓ Акімова Л. М. Механізми державного управління економічною безпекою України: аналіз чинників впливу, систематизованих за окремими сферами її розвитку. Аспекти публічного правління. 2018. Т. 6. № 6-7. С. 5–13.
- ✓ Антонов В. О. Об'єкти національної безпеки та їх особливості. Держава і право. Юридичні і політичні науки. Київ, 2013. Вип. 59. С. 65–71.
- ✓ Антонов В. О. Суспільство як об'єкт національної безпеки Української держави. Держава і право. Юридичні і політичні науки. Київ, 2013. Вип. 60. С. 79–84.
- ✓ Барбашова Н. В. Взаємозв'язок понять «екологічний ризик» та «екологічна безпека». Актуальні проблеми держави і права. 2014. Вип. 72. С. 245–253.
- ✓ Білоус І. І. Поняття соціальної безпеки та її роль в системі національної безпеки держави. Ефективна економіка. 2019. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6955>
- ✓ Гедікова Н. П. Забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах євроінтеграційних процесів. Соціально-гуманітарні пріоритети України в контексті євроінтеграційних процесів : матеріали міжвузів. кругл. Столу ; м Одеса, 16 листоп. 2017 р. / ред. кол. : С. В. Албул, Т. І. Койчева, Е. І. Мартинюк та ін. : від. за вип. О. Я. Надибська. Одеса, Астропринт, 2017. С. 29–31.
- ✓ Гедікова Н. П. Національна безпека України у ліберальному ракурсі. Перспективи. 2011. № 2 (48). С. 23–32.
- ✓ Гедікова Н. П. Пріоритетні і стратегічні завдання сучасної української геостратегії. Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : ІІ всеукр. наук.-практ. конф. Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2017. С. 7–9.
- ✓ Гібридні загрози Україні і суспільна безпека. Досвід ЄС і Східного партнерства. Аналітичний документ. Київ, 2018. 105 с. URL: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/blok_XXIend_0202.pdf
- ✓ Глобальна та національна безпека : слов.-довід. / уклад.: Г. П. Ситник, О. І. Пошедін, М. М. Шевченко, С. П. Завгородня, М. Г. Орел. Київ : НАДУ, 2016. 139 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1vKlnekLp--BWRnavv9hOpvWo30XrCS/view>
- ✓ Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія. Київ : НІСД, 2011. 286 с. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Gorbulin_Kachynsky-e2dd0.pdf
- ✓ Гошовська В. А., Войтович Р. В. Глобалізація: нові моделі стратегічного партнерства України : навч.-метод. матер. Київ : НАДУ, 2015. 56 с. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ve>
- ✓ Дацко О. І. Гуманітарні імперативи зміцнення економічної безпеки України. Львів : «Ліга-прес», 2015. 672 с. URL: <http://lv.niss.gov.ua/content/articles/files/DatskoMonoDrukVsy-a-002-671-d13a4.pdf>
- ✓ Дзьобань О. П., Настюк В. Я., Белєвцева В. В. Проблеми захисту національних інтересів України у сфері державної безпеки в умовах геополітичних трансформацій ХХІ століття : монографія. Харків : Право, 2013. 295 с.
- ✓ Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія. Київ : НІСД, 2014. 328 с. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Dubov_mon-89e8e.pdf 48

- ✓ Ейтугіс Г. Д., Попова Д. В. Дослідження складових економічної безпеки України для сталого розвитку держави. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2018. № 62. С. 29–36.
- ✓ Економічна безпека України : монографія / В. Г. Федоренко, І. М. Грищенко, О. Ф. Новікова, та ін. ; за ред. В. Г. Федоренка, І. М. Грищенка, Т. Є. Воронкової. Київ : ТОВ «ДКС центр», 2017. 462 с.
- ✓ Березовська-Чміль О. Інформаційна безпека як складова соціальної стабільності держави. *Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. праць*. Вип. 37. Харків: СГ НТМ «Новий курс». 2021. С. 69-71.
- ✓ Berezovska-Chmil O. IDEOLOGICAL ASPECTS OF RUSSIAN AGGRESSION AGAINST UKRAINE. *Notes of modern science: scientific multidisciplinary magazine*. № 10. Kharkiv: SH SCW «New route», 2023. P. 118-119.
- ✓ Березовська-Чміль О.Б. СУТНІСТНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ. *Збірник матеріалів круглого столу з міжнародною участю*. Київ. 21 лютого 2023 р. С. 51-55.
- ✓ Berezovska-Chmil, O., Kotsur, V., Kuprii, T., Semenets-Orlova, I., Drakokhrust, T., Skliar, N. Security issues on the european continent in conditions of russia's aggression against Ukraine. *Revista de Gestao Social e Ambiental*. 2023, 17(6), P.1-12.